

Sygn. akt I USK 4/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania D. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Kielcach
o zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego i
o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 stycznia 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach
z dnia 24 czerwca 2021 r., sygn. akt V Ua 62/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie z odwołania D. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Kielcach w przedmiocie zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego i jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, na skutek apelacji ZUS od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 3 lipca 2020 r., (którym zmieniono decyzję ZUS z dnia 7 października 2019 r. w ten sposób, że w punkcie I przyznano D.S. prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 2 kwietnia 2019 r. do dnia 5 września 2019 r. z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 100% podstawy wymiaru, w punkcie II zmieniono decyzję ZUS z dnia 31 października 2019 r. i przyznano D.S. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za

okres od dnia 1 października 2019 r. do dnia 24 września 2020 r. z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 100% podstawy wymiaru), zmienił zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołanie.

Powyższy wyrok został przez odwołującego się zaskarżony skargą kasacyjną w całości. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego: art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189; dalej: ustawa wypadkowa), przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji uznanie, że w niniejszej sprawie wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub w skutek rażącego niedbalstwa, w sytuacji kiedy z ustalonego stanu faktycznego i okoliczności sprawy: (-) nie wynika, aby organ rentowy, na którym spoczywa ciężar dowodu w sposób należyty udowodnił, iż w przedmiotowej sprawie doszło do zawinionego naruszenia przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia spowodowanego przez niego umyślnie lub w skutek rażącego niedbalstwa, (-) nadto, nie wynika aby wypadek spowodowany został umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, gdyż prowadzone w tej sprawie postępowanie karne zostało umorzone. Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów postępowania: art. 327¹ § 1 pkt a) k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy przez niepełne omówienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których oparł się Sąd Okręgowy, dowodów którym odmówił wiarygodności, jak również faktów uznanych za udowodnione w sytuacji, gdy Sąd odwoławczy przyjmuje ustalenia Sądu pierwszej instancji za własne i wskazuje na naruszenie prawa materialnego dokonując jednocześnie odmiennej oceny dowodów.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę w całości przez orzeczenie co do istoty, tj. przyznanie prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego za okres od dnia 2 kwietnia 2019 r. do dnia 5 września 2019 r. w wysokości 100%, jak również przyznanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego od 1 października 2019 r. do dnia 24 września 2020 r. z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 100% podstawy wymiaru, ewentualnie

uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji sprawy w całości do ponownego rozpoznania, a ponadto o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu, w tym również kosztów w postępowaniu kasacyjnym wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie przepisów prawa materialnego przez Sąd Okręgowy - art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej, ponieważ zupełnie pominął przesłankę udowodnienia. W ocenie skarżącego przyjęcie, że organ rentowy, na którym spoczywa ciężar dowodu, a który nie zaoferował żadnych nowych dowodów na poparcie swojego stanowiska, w sposób należyty udowodnił zawinione naruszenia przez ubezpieczonego przepisów spowodowało, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia w sposób oczywisty prawa materialnego. Sąd drugiej instancji w pełni podzielił stan faktyczny ustalony przez Sąd pierwszej instancji wskazując na naruszenie prawa materialnego. Skarżący podniósł, że Sąd odwoławczy dokonał zupełnie odmiennej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a w zasadzie spoczął jedynie na odniesieniu się do opinii biegłego, zupełnie pomijając treść protokołu powypadkowego, ustaleń policji czy zeznań świadków.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Odnosząc się w tym kontekście do wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podkreślić należy, że uzasadnienie takiego wniosku nie może sprowadzać się w istocie do odmiennej niż dokonana w sprawie oceny materiału

dowodowego odnośnie do przyczyn wypadku komunikacyjnego uznanego za wypadek przy pracy. Do postępowania kasacyjnego nie należy bowiem rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się zatem korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520; z dnia 16 grudnia 2014 r., II UK 158/14, LEX nr 1768887; z dnia 25 czerwca 2019 r., II UK 290/18, LEX nr 2685442; z dnia 4 lipca 2019 r., III UK 330/18, LEX nr 2691634; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2021 r., II USK 251/21, LEX nr 3362124; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2022 r., I CSK 689/22, LEX nr 3303388).

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują ubezpieczonemu, gdy wyłączną przyczyną wypadków, o których mowa w art. 3 ustawy, było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Przepis ten dla pozbawienia ubezpieczonego prawa do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego wymaga zatem, aby wyłączną (jedyną) przyczyną wypadku było zawinione zachowanie ubezpieczonego, polegające na naruszeniu przez niego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2016 r., III UK 158/15, LEX nr 2124045). W orzecnictwie wskazuje się też, że nieprawidłowa technika jazdy samochodem i nienależyta obserwacja drogi, wynikające z nieprzestrzegania przepisów ruchu drogowego, będące wyłączną przyczyną wypadku drogowego mającego charakter wypadku przy pracy, mogą być ocenione jako naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego wskutek rażącego niedbalstwa i stanowić podstawę wyłączenia prawa ubezpieczonego do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2008 r., II UK 106/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 143; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 265/13, LEX nr 1555180).

W sprawie, na podstawie zebranego materiału dowodowego w tym opinii biegłego sądowego w zakresie rekonstrukcji wypadków drogowych Sąd drugiej instancji przyjął, że wypadek nastąpił z wyłącznej winy ubezpieczonego i nie dopatrył się innych przyczyn zdarzenia poza naruszeniem przez ubezpieczonego przepisów ruchu drogowego, ponieważ przystępując do manewru zmiany pasa ruchu w miejscu zabronionym, ubezpieczony nie zachował wymaganej prawem szczególnej ostrożności i nie ustąpił pierwszeństwa jadącemu po tym pasie zespołowi pojazdów.

Zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości sformułowane zostały zatem w oderwaniu od stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym. Sąd Okręgowy dokonał odmiennej niż Sąd pierwszej instancji oceny dowodów, co szeroko uzasadnił w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. ZUS wykazał, że wyłączną przyczyną wypadku było zachowanie odwołującego się stanowiące rażące naruszenie podstawowych zasad obowiązujących w ruchu drogowym.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 2009 r., IV CSK 71/09 (LEX nr 737288) wyjaśnił, że kwestia ciężaru dowodu może być rozpatrywana w aspekcie procesowym i materialno-prawnym. Aspekt procesowy (formalny) dotyczy obowiązków (powinności) stron procesu cywilnego w zakresie przedstawiania dowodów potrzebnych do rozstrzygnięcia sprawy. Aspekt materialno - prawny dotyczy natomiast negatywnych skutków, jakie wiążą się - w myśl przepisów prawa - z nieudowodnieniem przez stronę faktów, z których wywodzi ona skutki prawne (art. 6 k.c.). Przyjmuje się, że przedstawienie przez stronę dowodu w celu wykazania określonych twierdzeń o faktach, z których wywodzi dla siebie korzystne skutki, nie jest jej prawem czy obowiązkiem procesowym, lecz ciężarem procesowym, wynikającym i zagwarantowanym przepisami prawa, przede wszystkim w jej własnym interesie. To interes strony, jakim jest wygranie procesu, nakazuje jej podjąć wszelkie możliwe czynności procesowe w celu udowodnienia przez stronę faktów, z których wywodzi korzystne skutki prawne. W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kontroli podlega decyzja organu rentowego i ciężar dowodu będzie zależał od rodzaju decyzji. Jeżeli jest to decyzja,

w której organ zmienia sytuację prawną ubezpieczonego, to powinien wykazać uzasadniające ją przesłanki faktyczne.

Pojęcia tzw. ciężaru dowodu w znaczeniu formalnym i ciężaru dowodu w znaczeniu materialnym, choć są wzajemnie zależne, ponieważ uznanie przez sąd twierdzeń strony za udowodnione jest oparte na treści informacji uzyskanych dzięki zebranym środkom dowodowym, nie mogą być utożsamiane, albowiem materialny ciężar dowodu traktuje się nie jako powinność dowodzenia, lecz jako regułę określającą, która strona poniesie negatywne skutki nieudowodnienia określonych twierdzeń o faktach istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Do naruszenia art. 6 k.c. dochodzi zatem wtedy, gdy sąd orzekający przypisuje obowiązek dowodowy innej stronie, niż ta, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne. Okoliczność, czy określony podmiot wywiązał się ze swojego obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne, nie należy już do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c., a stanowi aspekt mieszczący się już w domenę przepisów procesowych. Przedstawienie bowiem przez stronę dowodu w celu wykazania określonych twierdzeń o faktach sprawy, z których wywodzi ona korzystne dla siebie skutki, nie jest jej prawem czy obowiązkiem procesowym, lecz ciężarem procesowym, wynikającym i zagwarantowanym przepisami prawa, przede wszystkim w jej własnym interesie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2009 r., IV CSK 71/09, LEX nr 737288).

Natomiast kwestie związania sądu cywilnego (także sądu pracy) orzeczeniami sądu karnego reguluje art. 11 k.p.c., z którego treści wynika, że związanie sądu cywilnego ustaleniami prawomocnego wyroku karnego dotyczy tylko wyroku skazującego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 grudnia 2004 r., I PK 184/04, LEX nr 2721767).

Skarżący nie wykazał, aby zaskarżony wyrok był dotknięty tego rodzaju kwalifikowaną wadą prawną, która mogłaby być uznana za elementarną lub oczywistą, a która by uzasadniała twierdzenie o oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia wskazanych przepisów.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]

